

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI

PS-VI.431.1.37.2022.ICH

Olsztyn, 22 grudnia 2022 r.

**Szanowna Pani
Alicja Grodowska
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Lidzbarku Warmińskim z siedzibą w Ornece
ul. Dworcowa 4
11-130 Orneta**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nr FK-IV.0030.896.2022 z dnia 28 października 2022 roku, zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

- 1) Izabela Chowańska – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
- 2) Stella Maścianica – główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lidzbarku Warmińskim z siedzibą w Ornece. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 21 listopada 2022 roku i zakończono w dniu 25 listopada 2022 roku. Przedmiotem kontroli objęto sposób zapewnienia dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w świetle przepisów:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. 2022, poz. 447 ze zm.), zwanej dalej ustawą wripsz,
- ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. 2020 poz. 1359 ze zm.), zwany dalej Kodeksem,
- ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz.U. 2021 poz. 2095 ze zm.),
- Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 października 2021 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (t.j. Dz. U. 2021, poz. 1960), zwanego dalej Rozporządzeniem.

W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym użyto skrótów:

- 1) PCPR/Centrum/kontrolowana Jednostka/Jednostka – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lidzbarku Warmińskim z siedzibą w Ornece,
- 2) Dyrektor – co oznacza: Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lidzbarku Warmińskim z siedzibą w Ornece, panią Alicję Grodowską,
- 3) Zespół – co oznacza: Zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej, o którym mowa w art. 76 ust. 2 ustawy wripsz, utworzony w PCPR w Lidzbarku Warmińskim z siedzibą w Ornece,

- 4) Regulamin – co oznacza: Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lidzbarku Warmińskim z siedzibą w Ornece,
- 5) Statut – co oznacza: Statut Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lidzbarku Warmińskim z siedzibą w Ornece,
- 6) Organizator – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lidzbarku Warmińskim z siedzibą w Ornece, wyznaczone przez Starostę Lidzbarskiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, o którym mowa w art. 76 ust. 1 i art. 241 ust. 2 ustawy wripsz,
- 7) PO-W – co oznacza: Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą „Mój Dom” w Ornece,
- 8) koordynatorzy – co oznacza: koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, o których mowa w ustawie wripsz, zatrudnionych w PCPR,
- 9) Powiat – co oznacza: Powiat Lidzbarski,
- 10) Program – co oznacza: 3-letni powiatowy program rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej opracowany przez PCPR w Lidzbarku Warmińskim z siedzibą w Ornece, o którym mowa w art. 180 pkt 1 ustawy wripsz,
- 11) Rejestr – co oznacza: rejestr, o którym mowa w art. 46 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy wripsz.

Kontrola obejmowała okres od 1 stycznia 2021 r. do dnia jej zakończenia, fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze kontroli prowadzonym przez Centrum. Czynności kontrolne przeprowadzono w obecności pani Alicji Grodowskiej – Dyrektora PCPR. Kontroli dokonano w oparciu o analizę prowadzonej w Jednostce dokumentacji merytorycznej, informacje i wyjaśnienia przekazane bezpośrednio przez Dyrektora, a także dokumentacji potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników Zespołu oraz osób niewchodzących w skład Zespołu, realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej.

Działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowością.**

USTALENIA KONTROLI

1. Przedmiot kontroli w dokumentach organizacyjnych kontrolowanej Jednostki

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lidzbarku Warmińskim z siedzibą w Ornece, wyznaczone przez Starostę Lidzbarskiego na Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie **/akta kontroli str. 1/**, w okresie objętym kontrolą działało na podstawie:

- Statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lidzbarku Warmińskim z siedzibą w Ornece, nadanego Uchwałą Nr 287/XXXVII/06 Rady Powiatu Lidzbarskiego z dnia 27 kwietnia 2006 r. **/akta kontroli str. 2-14/**, zmienianego Uchwałami Rady Powiatu Lidzbarskiego Nr 304/XXXIX/06 z dnia 29 czerwca 2006 roku, Nr OR.0007/106.2012 z dnia 23 lutego 2012 roku, Nr OR.00077.149.2017 z dnia 27 kwietnia 2017 roku oraz Nr OR.0007.137.2021 z dnia 17 czerwca 2021 r. **/akta kontroli str. 15-19/**,
- Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lidzbarku Warmińskim z siedzibą w Ornece, przyjętego Uchwałą Nr OR.0025.113.2012 Zarządu Powiatu Lidzbarskiego z dnia 11 kwietnia 2012 roku, ze zmianami przyjętymi w dniach 12 listopada 2014 roku, 2 września 2015 roku oraz 20 kwietnia 2016 roku **/akta kontroli str. 20-36/**,
- Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lidzbarku Warmińskim z siedzibą w Ornece, przyjętego Uchwałą Nr OR.0025.190.2021 Zarządu Powiatu Lidzbarskiego z dnia 11 sierpnia 2021 roku **/akta kontroli str. 37-57/**.

Analiza Regulaminu wykazała, że w strukturze organizacyjnej Jednostki wyodrębniono Zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej oraz wskazano jego zadania **/akta kontroli str. 44-45/**. W strukturze organizacyjnej wskazano także stanowiska wchodzące w skład Zespołu, w związku z czym kontrolujący nie wnieśli uwag do treści Regulaminu.

Ustalono, iż w kontrolowanej Jednostce nie wprowadzono wewnętrznych zarządzeń regulujących pracę Zespołu, a także kwestii objętych przedmiotem kontroli. Ponadto nie opracowano dodatkowych procedur postępowania w związku z ogłoszonym na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanem zagrożenia epidemicznego.

2. Zasoby kadrowe i kwalifikacje pracowników kontrolowanej jednostki, realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej

Z informacji przedłożonych przez Dyrektora PCPR, stanowiących **akta kontroli str. 58-70** wynika, że łącznie w okresie objętym kontrolą w skład Zespołu wchodzili:

- 1) koordynator rodzinnej pieczy zastępczej – 3 osoby (1 w wymiarze 1 etatu, 2 w wymiarze pełnego etatu zatrudniona na czas określony na czas usprawiedliwionej nieobecności 1 koordynatora i 3 świadcząca usługi w oparciu o umowę zlecenie),
- 2) pracownik socjalny – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu,
- 3) psycholog – 3 osoby, świadczące usługi w oparciu o umowy zlecenie,
- 4) pedagog – 1 osoba, świadcząca usługi w oparciu o umowę zlecenie.

Ustalono, że osoby zatrudnione w Centrum na stanowiskach koordynatorów, posiadały kwalifikacje niezbędne do pracy na tym stanowisku, zgodnie z wymogami określonymi w art. 78 ust. 1 pkt 1 ustawy wripsz. Akta osobowe tych osób zawierały także oświadczenia, potwierdzające spełnianie przez nich warunków określonych w art. 78 ust. 1 pkt 2-4 ustawy wripsz, dotyczące:

- niepozbawienia/nieograniczenia władzy rodzicielskiej,
- nieskazania prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo (w tym także skarbowe),
- wypełniania obowiązku alimentacyjnego, w przypadku gdy taki wynikał z tytułu egzekucyjnego.

Pozostali pracownicy, realizujący zadania z zakresu pieczy zastępczej, byli zatrudniani zgodnie z regulacjami zawartymi w Rozporządzeniu.

Ustalono, że praca koordynatorów, zgodnie z art. 79 ust. 3 ustawy wripsz, nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego, koordynatorzy nie prowadzili także postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez Powiat, czego nie dopuszcza art. 79 ust. 4 ustawy wripsz. Jak poświadczył Dyrektor Jednostki, przeciwko koordynatorom zatrudnionym w PCPR nie toczyło się postępowanie karne o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, o którym mowa w art. 78 ust. 2 ustawy wripsz **/akta kontroli str. 71/**.

3. Opracowanie 3-letniego powiatowego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy wripsz, opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów rozwoju pieczy zastępczej należy do zadań własnych powiatu. W okresie objętym kontrolą na terenie Powiatu realizowane były dwa programy. Pierwszy z nich przyjęty został Uchwałą Nr OR.0007.28.2019 Rady Powiatu Lidzbarskiego z dnia 7 marca 2019 roku i obowiązywał w latach 2019-2021 **/akta kontroli str. 72-96/**. Drugi program, będący kontynuacją poprzedniego, przyjęty został Uchwałą Nr OR.0007.172.2022 Rady Powiatu Lidzbarskiego z dnia 17 lutego 2022 roku i obowiązuje na lata 2022-2024 **/akta kontroli str. 97-122/**. Zawarto w nich m.in. diagnozę sytuacji rodzin korzystających z pomocy społecznej, przejawiających trudności w wypełnianiu

funkcji opiekuńczo-wychowawczych, diagnozę pieczy zastępczej w Powiecie, cele i kierunki działań, określono limity rodzin zastępczych zawodowych, a także adresatów i realizatorów Programu, uwzględniono kwestie monitoringu oraz główne źródła finansowania. Celem głównym Programu był dalszy rozwój systemu pieczy zastępczej w Powiecie z ukierunkowaniem na formy rodzinne. Dookreślono w nim także cele szczegółowe, zadania oraz oczekiwane rezultaty wraz z okresami realizacji.

Cele szczegółowe Programu to:

1. Promowanie i wspieranie rozwoju rodzicielstwa zastępczego.
2. Kompleksowe wsparcie osób sprawujących różne formy rodzinnej pieczy zastępczej.
3. Podniesienie standardów instytucjonalnej pieczy zastępczej.
4. Tworzenie optymalnych warunków powrotu dzieci do rodzin biologicznych oraz usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.
5. Wzmocnienie potencjału instytucji i organizacji działających na rzecz rodziny oraz systemu pieczy zastępczej.

Wśród najistotniejszych zadań, mających na uwadze dalszy rozwój pieczy zastępczej, wymienić należy:

- inicjowanie i włączanie się w kampanie informacyjno-promocyjne, służące zwiększaniu wiedzy społeczeństwa na temat idei rodzicielstwa zastępczego,
- organizowanie imprez okolicznościowych, pikników, uroczystych obchodów Dnia Rodzicielstwa Zastępczego oraz różnych innych wydarzeń tematycznych o charakterze edukacyjnym i promocyjnym, służących idei rodzicielstwa zastępczego,
- inicjowanie i realizacja działań integrujących rodziny zastępcze ze środowiskiem lokalnym,
- kreowanie warunków do powstawania i funkcjonowania rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka poprzez pozyskiwanie, szkolenie oraz kwalifikowanie kandydatów do pełnienia tych funkcji,
- współpracę międzyinstytucjonalną na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego, w szczególności w zakresie działań informacyjno-promocyjnych oraz pozyskiwania i szkolenia kandydatów.

*Ze Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lidzbarku Warmińskim z siedzibą w Orniecie za okres od dnia 1 stycznia 2021 roku do dnia 31 grudnia 2021r. stanowiącego **akta kontroli str. 123-145** oraz pisemnej informacji sporządzonej przez Dyrektora kontrolowanej Jednostki /**akta kontroli str. 146-150/** wynika, że w okresie poddanym kontroli, poza zapewnieniem ustawowych świadczeń pieniężnych oraz wsparcia koordynatorów i specjalistów zatrudnionych w Centrum, zrealizowano następujące działania służące realizacji ww. celów:*

- została przeprowadzona kampania rodzicielstwa zastępczego poprzez informowanie o możliwości pozostania rodziną zastępczą, za pośrednictwem ulotek i broszur wywieszanych na tablicy ogłoszeń w siedzibie PCPR,
- organizowano Dni Rodzicielstwa Zastępczego w ramach Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny,
- zapewniano korzystanie w miarę występujących potrzeb z porad psychologa, pedagoga-terapeuty i radcy prawnego zatrudnionych w Centrum,
- prowadzono poradnictwo mające na celu zachowanie i wzmocnienie kompetencji osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz przeciwdziałające zjawisku wypalenia zawodowego,

- prowadzono spotkania dla rodzin zastępczych w ramach grupy wsparcia,
- udzielano osobom zainteresowanym podjęciem się funkcji rodziny zastępczej szczegółowych informacji na ten temat,
- podpisano 2 umowy o współpracę w zakresie pełnienia funkcji rodziny pomocowej,
- umożliwiano rodzinom zastępczym udział w szkoleniach, warsztatach, webinarach, a także w „Szkole dla Rodziców”.

Ponadto, zgodnie z Programem oraz ustawą w sprawie rodziny zastępcze otrzymywały przysługujące im świadczenia nie tylko obligatoryjne, ale w miarę występujących potrzeb także fakultatywne, tj. np.: jednorazowe świadczenia na przyjęcie dziecka – zakup łóżek, mebli, pościeli, itd., dofinansowanie wypoczynku dziecka poza terenem zamieszkania, świadczenia jednorazowe lub okresowe na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki – np. pokrycie kosztów konsultacji psychiatrycznych dzieci.

W Programie dookreślono coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych, tj. w 2021 – 1 RZZ, w 2022 – 1 RZZ i 2023 – 1 RZZ, nie zaplanowano utworzenia rodzinnych domów dziecka. Z informacji przedłożonej przez Dyrektora wynika, że w okresie objętym kontrolą *„nowe formy zawodowych rodzin zastępczych nie były tworzone z uwagi na brak potencjalnych kandydatów do pełnienia ww. funkcji.”* /akta kontroli str. 151/

Ustalono, że Organizator nie wyczerpał limitów tworzenia zawodowych rodzin zastępczych, założonych w Programie.

4. Charakterystyka pieczy zastępczej w Powiecie

a) rodzinna piecza zastępcza

W okresie objętym kontrolą na terenie Powiatu funkcjonowały 64 rodziny zastępcze (jedna rodzina pełniła jednocześnie funkcję spokrewnionej i niezawodowej), w tym:

- 36 rodzin spokrewnionych,
- 18 rodzin niezawodowych,
- 10 rodzin zawodowych, w tym jedna pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego.

W ww. wskazanych rodzinach przebywało łącznie 107 dzieci.

W okresie objętym kontrolą na terenie Powiatu powstało łącznie 14 rodzin zastępczych, w tym:

- 8 rodzin spokrewnionych z dzieckiem,
- 6 rodzin niezawodowych.

W okresie podlegającym kontroli na terenie Powiatu rozwiązano 20 rodzin zastępczych, w tym:

- 11 pełniących funkcję spokrewnionych rodzin zastępczych,
- 9 rodzin zastępczych niezawodowych

oraz 1 rodzina zastępcza zawodowa przekształciła się w rodzinę niezawodową /akta kontroli str. 152-157/.

Ponadto ustalono, że w dacie kontroli w Powiecie funkcjonowały 64 rodziny zastępcze, z czego 27 rodzin objętych było wsparciem koordynatora natomiast 37 rodzin pozostawało pod opieką Organizatora.

W Centrum, zgodnie z art. 46 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy wrispz, prowadzono rejestr danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rejestr rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych. Prowadzony Rejestr zawierał wszystkie elementy, o których mowa w art. 46 ust. 2 ustawy wrispz, kontrolujący nie wnieśli uwag do jego treści. Dane rodzin były zawarte w formie zbiorczej ewidencji ujętej w tabeli.

W myśl art. 146 ust. 4 ustawy wrispz dane z Rejestru winny być przekazywane do właściwego sądu – w kontrolowanej Jednostce obowiązek ten był realizowany.

W okresie podlegającym kontroli Organizator zlecał przeprowadzenie szkoleń dla kandydatów na rodziców zastępczych realizowanych na podstawie programu *PRIDE – Rodzinna opieka zastępcza* sąsiednim PCPR-om, tj. Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie i Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszycach.

Szkolenia te przeznaczone były dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej. Odbyły się w okresach:

- wrzesień 2020 r. – wrzesień 2021 r. (ze względu na prowadzenie szkolenia w trakcie epidemii),
- czerwiec – listopad 2021 roku,
- wrzesień 2021 – styczeń 2022 roku.

W badanym okresie 8 osób, w tym 1 małżeństwo oraz 6 osób niepozostających w związku małżeńskim, po otrzymaniu od Organizatora wstępnej akceptacji, dokonanej na podstawie oceny spełniania warunków, o których mowa w art. 42 ust. 1 i 2 ustawy wrispz, zostały zakwalifikowane do odbycia szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej bądź rodzinnego domu dziecka, o którym mowa w art. 44 ust 1 ustawy wrispz **/akta kontroli str. 158-160/**.

Stwierdzono, że w okresie objętym kontrolą nie było przypadków rozwiązania na wniosek Starosty umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej **/akta kontroli str. 161-163/**. Nie było również przypadków łączenia pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej z prowadzeniem rodzinnego domu dziecka, a także łączenia pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej z funkcją rodziny zastępczej niezawodowej, o czym poinformowała Dyrektor kontrolowanej Jednostki **/akta kontroli str. 161/** i co potwierdzono na podstawie prowadzonego w Jednostce Rejestru.

b) instytucjonalna piecza zastępcza

Na terenie Powiatu funkcjonowała jedna placówka opiekuńczo-wychowawcza pn. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Mój Dom” w Ornece, przeznaczona dla 14 wychowanków. W okresie objętym kontrolą umieszczono w niej, na mocy postanowień sądu, łącznie 6 wychowanków, na dzień przeprowadzania kontroli przebywało w niej 13 wychowanków. W badanym okresie w PO-W nie umieszczano za zgodą wojewody, w myśl art. 95 ust. 3a ustawy wrispz, dzieci ponad statutową liczbę wychowanków. Zgodnie z informacją przedłożoną przez Dyrektora, nie umieszczano w niej również dzieci ponad statutową liczbę miejsc bez zgody wojewody, na podstawie art. 15zzzzj ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych **/akta kontroli str. 164/**. Z informacji przedstawionej kontrolującym, stanowiącej **akta kontroli str. 165-166** wynika, że w okresie objętym kontrolą

w PO-W umieszczono dziecko poniżej 10 roku życia (w dacie kontroli dziecko miało już ukończone 10 lat). Kontrolującym przedstawiono dokumentację dziecka, z której wynika, iż poszukiwano dla niego miejsca w rodzinnej pieczy zastępczej zarówno na terenie Powiatu, jak i całej Polski. Dyrektor kontrolowanej Jednostki wyjaśnił także, że umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej, nawet instytucjonalnej, ale na terenie Powiatu było uzasadnione z uwagi na jego więzi i możliwość utrzymywania kontaktów z matką **/akta kontroli str. 162-163/**. Zgodnie zaś z zapisami ustawy wrispsz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych nie umieszcza się co do zasady dzieci poniżej 10 roku życia, w związku z czym pouczono w toku kontroli o konieczności poszukiwania dla takich dzieci miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej.

5. Zapewnienie dzieciom miejsc w pieczy zastępczej

Ustalono, że co do zasady zapewniano dzieciom pieczę zastępczą zarówno instytucjonalną jak i rodzinną na terenie Powiatu.

W badanym okresie umieszczono jedynie 3 dzieci w pieczy zastępczej na terenie innych powiatów. Jak wskazał Dyrektor, przyczyną umieszczenia dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów było ich pokrewieństwo z opiekunami zastępczymi (2 rodzeństwa umieszczono u wujostwa, 1 dziecko u babci) **/akta kontroli str. 162/**. W toku kontroli problemowej zweryfikowano powyższe z Rejestrem prowadzonym przez Jednostkę.

W celu ustalenia, czy Organizator we właściwy sposób realizował zapis wynikający z art. 180 pkt 2 ustawy wrispsz, analizie poddano teczki rodzin funkcjonujących na terenie Powiatu, w tym:

- 1 rodziny zastępczej pełniące funkcję pogotowia rodzinnego,
- 4 rodzin zastępczych zawodowych,
- 6 rodzin zastępczych niezawodowych,

oraz teczki dzieci pochodzących z terenu Powiatu, umieszczonych w pieczy w okresie objętym kontrolą:

- 5 dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- 6 dzieci umieszczonych w różnych formach rodzinnej pieczy zastępczej.

a) realizacja postanowień sądu o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej

W okresie podlegającym kontroli do Organizatora wpłynęło 29 postanowień sądu, z których wynikała konieczność umieszczenia 38 dzieci w różnych formach pieczy zastępczej.

Ustalono, że postanowienia sądu realizowano zazwyczaj przed ich wpływem do Jednostki. Dyrektor kontrolowanej Jednostki wyjaśnił, że na podstawie orzeczenia sądu, w przypadku pilnej konieczności zabezpieczenia dziecka, dokonywano czynności służbowych, zabezpieczających jego dobro poprzez umieszczenie go w pieczy zastępczej. Centrum otrzymywało postanowienia sądu drogą pocztową, z czego wynikała rozbieżność w datach dotyczących wpływu postanowienia, a umieszczenia dziecka w pieczy. Jedynie w 1 przypadku umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej nastąpiło po upływie 6 dni od wpływu postanowienia do Organizatora (był to przypadek konieczności umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie innego powiatu), co pozwala stwierdzić, że PCPR zabezpieczał potrzeby dzieci bez zbędnej zwłoki.

Ustalono ponadto, że wszystkie dzieci, przebywające w pieczy zastępczej na terenie Powiatu, umieszczano zgodnie ze wskazaniem sądu, dookreślonym w postanowieniu.

b) kierowanie dzieci do pieczy zastępczej

W badanym okresie dzieciom z terenu Powiatu zapewniono pieczę zastępczą w rodzinnych formach w następujący sposób **/akta kontroli str. 167-171/**:

- 12 dzieciom zapewniono pieczę w 8 rodzinach spokrewnionych (w tym 1 dziecku w rodzinie na terenie innego powiatu) ,
- 9 dzieciom zapewniono pieczę w 6 rodzinach zastępczych niezawodowych (w tym 2 dzieci w rodzinie na terenie innego powiatu),
- 13 dzieciom zapewniono pieczę w 8 rodzinach zastępczych zawodowych,
- 4 dzieciom zapewniono pieczę w rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego.

Na podstawie analizy dokumentacji i przedłożonych informacji stwierdzono, że co do zasady rodzeństwom zapewniano pieczę w tej samej formie pieczy zastępczej. Jedynie w jednym przypadku doszło do rozdzielenia dwójki rodzeństwa. Z pisemnej informacji przedłożonej przez Dyrektora wynika, iż „...rodzeństwo zostało rozdzielone ze względu na nieprawidłowe sprawowanie pieczy zastępczej, w tym zaniebywanie potrzeb młodszego dziecka oraz negatywny wpływ starszego brata na stan psychiczny jego młodszej siostry” **/akta kontroli str. 162-163/**.

Zgodnie z art. 36 ustawy w sprawie umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka następuje po uzyskaniu zgody, odpowiednio rodziców zastępczych albo prowadzącego dom dziecka. Ustalono, że w przypadku konieczności znalezienia dla dziecka miejsca w pieczy zawodowej, Organizator telefonicznie rozeznawał wśród rodzin, czy wyrażają wolę przyjęcia dziecka pod opiekę. We wszystkich badanych przypadkach rodziny potwierdzały wolę przyjęcia dziecka pod opiekę składając pisemne oświadczenie o przyjęciu dziecka **/akta kontroli str. 172/**.

Zgodnie z art. 53 ust.1 ustawy w sprawie w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, natomiast zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy w sprawie w rodzinnym domu dziecka, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. Zapisy art. 53 ust. 2 oraz 61 ust. 2 ustawy w sprawie wskazują, że w przypadku konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka rodzeństwa, za zgodą rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci. Ustalono, że w okresie objętym kontrolą limit ten był przekroczony w przypadku 4 rodzin zastępczych zawodowych. We wszystkich przypadkach rodziny te składały oświadczenia na przyjęcie kolejnego dziecka, w dokumentacji znajdowały się również pozytywne opinie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Na podstawie analizy wytypowanej do badania dokumentacji rodzin zastępczych stwierdzono, że co do zasady dzieciom zapewniano pieczę zastępczą w rodzinach spełniających warunki, o których mowa w art. 42 ustawy w sprawie, a w przypadku rodzin niezawodowych także dodatkowo w art. 43 i 44 ustawy w sprawie. Jednakże wśród poddanych analizie przypadków w dokumentacji jednej z niezawodowych rodzin zastępczych figurującej w *Wykazie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka wg. stanu na dzień rozpoczęcia kontroli tj. 21.11.2022 r.* **/akta kontroli str. 152-156/** pod numerem 62 brakowało dokumentu potwierdzającego, iż jedno ze współmałżonków nie było skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo.

Poproszona o wyjaśnienie powyższej nieprawidłowości Dyrektor kontrolowanej Jednostki wskazała, iż „...koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej oraz pracownicy socjalni na etapie weryfikacji rodziny jako kandydatów na rodzinę zastępczą, dokonują weryfikacji między innymi poprzez sprawdzenie osoby w krajowym rejestrze karnym. W przypadku rodziny zastępczej państwa [tu wskazano imię i nazwisko rodziców zastępczych] koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na etapie weryfikacji dokonał sprawdzenia pani [tu wskazano imię i nazwisko opiekunki zastępczej] w krajowym rejestrze karnym, natomiast nie dokonał sprawdzenia pana [tu wskazano imię i nazwisko opiekuna zastępczego]. Oświadczam, że sytuacja ta ma charakter incydentalny (...), dokument został sporządzony, jednakże nie został wysłany.” **/akta kontroli str. 173-174/** Kontrolujący udzielili bieżącego instruktażu Dyrektorowi kontrolowanej Jednostki odnośnie konieczności dokumentowania weryfikacji spełniania przez rodzinę zastępczą warunków ustawowych. Dyrektor Jednostki zobowiązała się do bieżącego sprawdzania dokumentacji rodzin zastępczych. W związku z incydentalnym charakterem powyżej opisanej sytuacji odstąpiono od wydania zalecenia w tym zakresie.

Zgodnie z art. 46 ust. 3 osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzący rodzinny dom dziecka zobowiązani są do przedstawiania staroście co 2 lata zaświadczenia lekarskiego o stanie zdrowia, wystawionego przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 października 2017 r. o podstawowej opiece zdrowotnej oraz opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, wystawionej przez psychologa. Ustalono, że w teczkach rodzin znajdowały się aktualne zaświadczenia lekarskie i opinie psychologa, o których mowa powyżej.

Na podstawie przedłożonych kontrolującym informacji ustalono, że w okresie poddanym kontroli nie było przypadków umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej na podstawie umowy zawartej z rodzicami, co dopuszcza art. 35 ust. 2 ustawy wrispz, a także doprowadzeń dziecka do pieczy przez Policję lub Straż Graniczną, o których mowa w art. 58 ust. 1 pkt 3 ustawy wrispz.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 roku w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz.U. Nr 292, poz. 1720) dziecko kieruje się do placówki opiekuńczo-wychowawczej po zasięgnięciu opinii dyrektora tej placówki. Ustalono, że w okresie objętym kontrolą nie wystąpiła konieczność umieszczenia dziecka z Powiatu w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie innego powiatu. Dyrektor Centrum oświadczyła: „w momencie otrzymania zapytania z Sądu dotyczącego konieczności umieszczenia małoletnich dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej każdorazowo telefonicznie kontaktowałam się z Dyrektorem Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej „Mój Dom” w Orniecie w celu zapytania o możliwość umieszczenia danego dziecka oraz celem zasięgnięcia opinii Dyrektora Placówki. Po otrzymaniu zgody podejmowałam decyzję o umieszczeniu i skierowaniu dziecka do Placówki”. **/akta kontroli str. 175/**. W związku z powyższym w ramach bieżącego instruktażu kontrolujący szczegółowo omówili konieczność dokumentowania powyższych czynności.

c) rotacja dzieci w pieczy zastępczej

W okresie poddanym kontroli 10 dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej powróciło pod opiekę rodzin biologicznych. 19 wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej i 5 pieczy instytucjonalnej usamodzielniało się.

Ustalono, że z rodzinnej do instytucjonalnej pieczy zastępczej przeniesiono 5 dzieci, co spowodowane było:

- niewydolnością opiekuńczo-wychowawczą i stosowaniem przez wychowanka przemocy wobec spokrewnionej rodziny zastępczej – 1 dziecko,
- sytuacjami konfliktowymi w rodzinie zastępczej, inicjowanymi przez wychowankę oraz jej wola, że chce przebywać w placówce opiekuńczo-wychowawczej, co miało zwiększyć możliwość podtrzymywania jej więzi z matką – 1 dziecko,
- możliwością umieszczenia w PO-W ze względu na wolne miejsca oraz brak zgody rodziny zastępczej na dalszy pobyt dzieci (umieszczenie małoletnich podyktowane było pilną potrzebą zabezpieczenia dzieci, a rodzina zastępcza wyraziła zgodę jedynie na możliwie krótki pobyt dzieci – 3 dzieci /akta kontroli str. 176-177/.

6. Uwagi i wnioski

Mając na uwadze poczynione ustalenia wnioskować można, że w okresie objętym kontrolą Powiat, co do zasady, we właściwy sposób zabezpieczał dzieci w pieczy zastępczej. Pieczę zastępczą zapewniano dzieciom bez zbędnej zwłoki, kierując się zasadą nierozdzielania rodzeństw i czyniąc starania, by dzieci umieszczać na terenie Powiatu.

Podkreślenia wymaga fakt, że prowadzono szeroko rozwiniętą współpracę z instytucjami realizującymi zadania na rzecz dziecka i rodziny oraz promocję rodzinnej pieczy zastępczej. Jednocześnie biorąc pod uwagę, że w okresie poddanym kontroli nie nastąpił planowany w Programie rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej zawodowej, które stanowią niezwykle istotny element systemu pieczy, a w których dzieci pozbawione możliwości wychowywania się w rodzinie biologicznej winny być zabezpieczone w pierwszej kolejności, rekomenduje się dalsze podejmowanie intensywnych działań na rzecz ich rozwoju.

W związku z tym, że stwierdzona w toku kontroli nieprawidłowość miała incydentalny charakter i podjęto działania mające na celu jej usunięcie, odstąpiono od wydania zalecenia w tym zakresie.

Zgodnie z § 14 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. z 2015 r. poz. 1477) od wystąpienia pokontrolnego przysługuje prawo wniesienia zastrzeżeń na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego.

Podstawa prawna:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. 2022 poz. 447 ze zm.).

Z up. Wojewody Warmińsko-Mazurskiego
Urszula Jędrychowska
Zastępca Dyrektora
Wydziału Polityki Społecznej

Izabela Chowańska – główny specjalista
Stella Maścianica – główny specjalista